

R. Törley Mária:

A LÁTHATATLAN VIRÁGOK HÍVE VAGYOK...

(Előadás, amely elhangzott a **CSALÁDUNK: A NEMZET** című
millenniumi- és nemzetpolitikai tanácskozáson
2000. március 24-25-en, Budapesten)

Szobrász lévén munkáimmal tudok vallomást tenni.

Mondják, aki szépen énekel, kétszer imádkozik. Remélem, az én szobrászati munkásságomról azt fogják mondani, hogy egész szépen muzsikáltam, és főleg nem hamisan.

Szobrász vagyok, anya, feleség, magyar és hívő keresztény ember.

Ezek elválaszthatatlanok egymástól, mert HIVATÁS, HOVATARTOZÁS és HIT természetesen kapcsolódnak össze.

Büszke vagyok a családomra. Törley ükapám részt vett a '48-as szabadságharcban, és követte Kossuthot az emigrációba. Két fia közül József főiskolai tanulmányai után Reimsben, kitanulva a pezsgőgyártást, ott — Franciaországban — alapított pezsgőgyárat, melyet testvére anyagi segítségével hazatelepített Magyarországra. Ezt követően ő innen — **MAGYARORSZÁGRÓL** — exportálta a magyar Törley pezsgőt Bécsbe és Franciaországba, a pezsgő hazájába(!). Autóbilt vett, elutazott vele Párizsig és vissza, majd később homokba temette a kocsit. A múlt század fordulóján ez nemzetközi szenzáció volt, egyben remek reklám is, mint ahogyan a Loire-menti kastélyok mintájára épített budafoki Törley-kastély is. A gyár 25 éves jubileumát nem akárhogyan ünnepelte. Pestről, a belvárosból hajó indult Budafokra, ahol a kastély parkjában terített asztalokkal várta vendégeit, az akkori magyar közélet nagy személyiségeit, nemcsak a kormány és a pénzvilág prominenseit, hanem kora nagy művészeit is. Az Operaház csillagai és a Nemzeti Színház művészei adtak műsort, majd olyan tűzijáték következett, mely figurális volt, bemutatta a pezsgőgyártás fázisait. Plakátjait, számológépeit is kora nagy grafikus-festőművészeivel tervezte.

Tudta, hogy a **VAGYON KÖTELEZ!** Nagy összegeket fizetett be a Nemzeti Színház és az Operaház Nyugdíjpénztárába. A szegény, tehetséges gyerekek taníttatására, ingyentej és -kifli osztására és még sok más jó célra tett nagy összegű alapítványokat.

1950. Államosítás. A családnak minden vagyonát elvették, és kitelepítettek minket Hajdúdorogra. Ekkor voltam féléves. 1953-ban anyai nagyanyám nagykátai, államosított házába költözhattünk. Nagyon szegények voltunk és mégis nagyon gazdagok. Óriási könyvtára volt ügyvéd nagyapámnak, akinek Babits volt az irodalomtanára.

Két nagyanyám Bartók és Kodály családjával volt jó kapcsolatban. Egyik bohém volt, a másik „nagyasszony”. Édesanyám festő. Apám, ha nem kellett volna pezsgőgyáros fiaként jogásznak mennie, biztosan zenekritikus lett volna. (Mellesleg nyolc nyelven beszélt.) Karcsi bácsi, a katolikus plébános, majd minden vasárnap jött hozzánk ebédre, majd bridzsezett a családdal, köztük az én református papleány nagyanyámmal.

Nagyapám és a család többi tagja katolikus volt. Nagyszüleim egyik vasárnap szentmisére

mentek a katolikus templomba, másik vasárnap pedig református istentiszteletre és mindig EGYÜTT.

Apám vasutas lett a szocializmusban. Legalább ingyen utazhattunk. Majd' minden héten voltunk Pesten Operában, színházban vagy hangversenyen. Észrevétlenül tanultam meg, mik az ÖRÖK ÉRTÉKEK, mik a legfontosabbak az ember életében. A HIT: bízni abban, hogy Isten óvón fölénk tartja kezét. Jó családban élni, ahol a gyermek kincs, az élet továbbvívője, aki biztonságban érzi magát, mert a szülei igazi társként egymás- és gyermekeik iránti felelősségteljes szeretettel és szigorral nevelnek olyan emberre, aki büszke családjára, magyar voltára, HOVATARTOZÁSÁRA.

Van is mire büszkének lennünk. Emlegettük már a bűneinket eleget, dicsekedjünk erényeinkkel! Már az is csoda; micsoda rémes történelmi szituációkban meg tudott maradni ez a maroknyi nép. Volt itt tatár, török, Trianon, és mégis élünk. Ha szétszakítva, szétszórva is, tizenöt millióan magyarok, akik a világnak óriásokat adtak és adnak művészetben és tudományban is. Ha értékeljük múltunkat, eszményképre lelünk. Megismerhetjük önmagunkat, megtaláljuk HIVATÁSUNKAT, életünk vezércsillagát, és itt soha nem a pénz és a karrier lesz az elsődleges.

Szobrász lettem. Családomon kívül sokat köszönhetek mestereimnek. Először Andrássy Kurta János szobrászművész fogadott be műtermébe tanoncnak. Ő volt az első, aki hitt bennem, hogy művész leszek. Tetszett neki konok elszántságom. Egy kezdő művészpálánta számára rendkívül fontos, hogy valaki, akire fölnéz, higgyen benne. Az Akadémián Somogyi József szobrászművész növendéke lettem, akivel szintén nagyon jó mester-tanítvány kapcsolatban töltöttem el öt évet. Csak attól tudunk tanulni, akit becsülünk, akitől elfogadjuk a kritikát, akivel egy hosszon vagyunk, Utolsó főiskolai évemben Borsos Miklóssal volt alkalmam sokat beszélgetni.

Első mesterem megtanított az alapokra, megtanított járni. A második biztatott, próbáljak meg repülni, a harmadikkal a világ nagy egységéről, a felhőkről, a mosoly szépségéről beszélgettünk. Annyi nagy emberbe botlottam bele életem folyamán, és olyan sokat kaptam tőlük! Ezek az igazi ajándékok.

Legnagyobb ajándék az embernek: szűkebb családja és nagybetűs Társa, valamint az igazi barátok. Természetesen nekünk is voltak keserves, nehéz éveink, politikai okokból, szakmai irigység és gáncsoskodás és a szegénység miatt. De az egymás iránti felelősségteljes SZERETET védőpajzsa és a HIT erőt adott a problémák legyőzéséhez. Sőt, a szenvedés kell is ahhoz, hogy az emberben letisztuljon: mi az igazán fontos az életében.

Itt a MILLENNIUM. Több emlékmű-tervet is készítettem ennek tiszteletére. Bennük válaszolok arra: miért vagyok büszke magyarságomra.

Az egyik terven Szent István térden áll, kezében tartva keresztény királyi hatalmának jelképét: a koronát. Érett korú, filozofáló ember, aki a hatalom és EGYSZEMÉLYI FELELŐSSÉG súlyát érezve töpreng, vajon helyesen cselekedett-e? A teret, mely körülveszi őt, három kapuszerű ív keretezi. Ez az épületet sugalló környezet maga az Egyház — Állam, jelkepe mindannak, amit Szent István király megteremtett, megalapozott, mai jelenünk pillérei. Ez a mi ezeréves történelmünk. Ezekbe az ívekbe szándékoztam belevésni olyan nagy magyar személyiségeket, akikre büszkék lehetünk, akiknek sokat köszönhetünk, akik soha nem devalválódnak.

Hitvallásom és a CSODA megélésének bizonyossága jelenik meg A mennyország kapuja c. alkotásomban. (Ezzel a címmel készítettem rólam egy félórás portréfilmet Olasz Ferenc.) Életem egyik legnehezebb feladata volt megfogalmazni, megmutatni anyagban azt, ami anyagtalan, tökéletes, szellemi, transzcendens és végtelen. Úgy érzem, mérföldkő a munkásságomban.

Madonnáimban a földi anyaság csodáját és boldogságát is próbáltam megfogalmazni. A Patrona Hungariae, vállán a Szent István-i paláttal, az én imádságom a Magyarok Nagyművészeihez. Bele is véstem köpenye belsejébe: Szép Szűz Mária, könyörögj érettünk!

Ezt a szobrot állítja fel Nagykáta a Millennium tiszteletére 2000. augusztus 20-án.

A művészeknek óriási felelősségük van. A jó mű nevel és alakít, megérinti és felemeli a befogadó lelket. A XX. század sok művésze mintha félne a szeptől, a harmonikustól, a magasztos gondolatoktól.

A médiumok azt sugallják, hogy az ember förtelmes lény, hogy a tisztességnek, becsületnek, mások iránt érzett felelősségnek semmi esélye a győzelemre. Ez egy torz tükör. Nem azt mondom, hogy menjünk el a borzalmak mellett szó nélkül, de kötelessége a művésznak megmutatni a jót is, a szépet, amiért érdemes élni, az örök értékeket s mellettük az apró hétköznapi örömeiket is, mint egy szép ember, egy virág, egy mosoly, sőt a harsány nevetés és a huncutkodás is...

A pénz, a vagyon KÖTELEZ! Ha nem áldozunk a kultúrára ma, a gyerekeink egy érzelmileg, lelkileg sivár, művészet nélküli világban találják majd magukat.

Az iskola és a család egymást karöltve felelős a jövőért. Tudom, hogy mindennek alapja a család, de nézzünk körül szélesebb körben. A társadalom nagyobb hányadában óriási hiányosságok vannak a családokban, nem várhatjuk el egy anyától, hogy olyasmit adjon tovább, amit ő sem kapott meg. Vészharangot kellene kongatni, hogy hatéves kortól legyen az iskolákban KÖTELEZŐEN vallástörténet és erkölcsstan azoknak a gyerekeknek, akik nem járnak hittanra. Az alapvető erkölcsi normákat, melyeket minden nagy világvallásban megtalálunk, kicsi kortól kell tanítani, hogy a gyerek vérévé váljon.

A történelmi keresztény egyházak tanaiban való jártasság nemcsak a helyes értékrendre tanít, hozzátartozik az egyetemes műveltséghez, és védelmet nyújthat a káros szekták ellen. Minden ember vágyik a halhatatlanságra, szeretne tartozni egy olyan csoporthoz, akik védelmezik s szeretik.

Aggasztónak tartom, hogy már az óvodákban is videofilmet néznek a gyerekek ahelyett, hogy mesélnének nekik. A gyerekek nem tudnak szépen beszélni, fogalmazni, pedig az emberi kapcsolatok alapköve a nyelv. Ha nincs könyv, nem lesz fantázia. A szülőknek nagyon intenzíven ki kellene használniuk gyermekeik első éveit. Mesélni kell nekik! A jó mesének óriási nevelőereje van: mindig az igaz győz, érdemes harcolni a jóért, az igazságért. Oscar Wilde Boldog hercege megtanít az önfeláldozó, felelősségteljes szeretetet értékelni, s arra, hogy bűneinket, mulasztásainkat jóvá is tehetjük.

És az Egri csillagok... Esténként bizony néha több mint egy órát is olvastam belőle kisfiának, akit miután már ismerte a betűket, nem kellett noszogatni, hogy egyedül is olvasson. A filmet később látta, s ugyan tetszett neki, de a film nem vetekedhetett azzal, amit ő elképzelt. Nem kellett neki soha magyarázni, mi a hűség, haza fogalma, és mit jelent magyarnak lenni. Sok ilyen jó könyv van, ezek csak példák. Ugyanez a helyzet a hittel, kicsi korban kell kezdeni, tanítani azt is. Lehetőséget kell adni a gyerekeknek, hogy megérintse őket Isten ujja, a CSODA. Soha nem felejttem el gyerekünk arcát, amikor Páduában, Szent Antal sírjánál nézte a néma ajakkal imádkozó nagymamákat, akik a Szent koporsójához szorították unokáik ruhácskáit. Az elmélyülten imádkozó emberek között ott remegett a csoda. Bizonyára az ő szinte megfogható hitük

rendítette meg a gyereket. Persze nem kell ezért messzire menni, hiszen annyi apró kis csoda van, csak észre kell venni.

Van meg egy nagy tanító: a természet. Mindenütt ugyanazt a rendet, harmóniát és igazságosságot találjuk. A HITTEL, a TERMÉSZET iránti szeretettel és a MŰVÉSZETEK értő élvezetével felvértezett gyerek a közösségben magával ragadja a többit is, akit talán nem olyan nagy odafigyeléssel, hozzáértéssel, műveltséggel nevelnek. Fáklyák az ilyen gyerekek (vannak ilyen felnőttek is), szeretetsugaruk egyre nagyobb lesz, s egyszer majd összeérnek ezek a körök. Hiszek a SZERETET s a SZÉPSÉG nevelő hatásában. Hiszem, hogy az EMBER alapvetően jó. Szeretném meg egyszer hangsúlyozni az ISKOLA szerepet s felelősségét. Kevés a hiteles, nagy személyiségű tanár, de ha több erkölcsi és anyagi megbecsülésben lesz részük a pedagógusoknak, megváltoztatható ez a helyzet.

Végül szeretnék a KERESZTÉNY ÉRTELMISSÉG felelősségéről beszélni. A Keresztény Értelmiségiek Szövetségének alapító tagjai vagyunk. Néhai Csanád Béla teológus professzor Szent Ferenc-i szeretetet sugárzó személyisége, hite s akarata hozta létre ezt az ökumenikus, igazán keresztényi szövetséget. CSELEKEDETEINKKEL kell megvallani hitünket.

„Arról ismernek meg titeket, hogy szeretitek egymást.”

Nem azt kívánja tőlünk a vallásunk, hogy rajongjunk azokért, akiket ki nem állhatunk, de amikor kis fáradtsággal segíthetünk valakin, s nem tesszük meg, ez a RÉSZVÉTLÉN MULASZTÁS a legnagyobb véték. Úgy kellene dolgoznunk, mintha ezen múlna a világ jobb sorsra fordulása. Ha megnézzük a középkori templomok oszlopainak tetejét — videó vagy teleobjektív segítségével — ami alulról soha nem látható, meglepve vesszük észre, hogy a kőfaragó ott is gyönyörűen kifaragta a virágokat, hisz ő Istennek dolgozott, aki mindenütt lát. Így kellene nekünk is gondolkodnunk s cselekednünk.

A láthatatlan virágok híve vagyok.